

6. Левченко І.Ю. Патопсихологія: Теорія і практика. Уч. сел. 2-е вид. стер. Серія: Вища професійна освіта. Видавництво: "Академія / Academia", 2004 р., - 232 с.
7. Мастжова Е.М. Розвиток початкових навичок самообслуговування у дітей з ДЦП в сім'ї // Дефектологія. - 1985. - № 2.

ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОГО КОМПОНЕНТУ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРИРОДНИЧНИКІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ САМООСВІТИ

Власюк О. Я.

Актуальність теми. Законом України "Про вищу освіту" та Державною національною програмою "Освіта" ("Україна XXI століття") декларується необхідність осучаснення елементів навчального процесу та використання інноваційних педагогічних технологій під час провадження вищої освіти. Вимогами сьогодення перед викладачем ставиться завдання сприяти організації навчального середовища для студентів, що розвиватиме індивідуальні особливості тих, хто вчиться, формуватиме навички самостійного освоєння знань.

Виклад основного матеріалу. Підготовка до навчального процесу спонукає викладача використовувати інноваційні педагогічні технології, спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної роботи студентів. Вивчення сучасних методів активізації навчального процесу є актуальним для вітчизняних науковців (О. В. Аксьонова, І. М. Дичківська, А. З. Кітченко, О. М. Любарська, О. М. Пехота, В. В. Ягупов) [3; 5; 6; 7], дослідження яких здебільшого ґрунтуються на методах, розроблених зарубіжними вченими (Дж. Вос, О. Гармон, К. Геберт, Г. Драйден, С. Кудінер, М. Лорензен, М. Рубін) [2; 4; 8]. Досвід європейських університетів у даній галузі вказує на значну ефективність застосування методів активізованого навчання під час вивчення екологічних дисциплін [2].

В основних принципах екологічної освіти [9] наголошується на суб'єктності характеру навчання. Викладачеві відводиться роль помічника, стимулюючого та надихаючого фактора, медіатора, а основний масив нової інформації має здобуватися студентом самостійно. За біхевіористичним підходом, ключовим є формування у студентів екологічно свідомого типу поведінки. При цьому екологічно дружня поведінка проявляється не лише у професійних рішеннях, а й у повсякденному виборі. Такий цілісний підхід до формування поведінки особистості сприяє побудові суспільства сталого розвитку, що є пріоритетним завданням сьогодення для людства в цілому.

Концепт екологічної самоосвіти своїм змістом передбачає суб'єктний підхід. Студент переходить з ролі об'єкта навчального процесу в роль суб'єкта, беручи на себе більше відповідальності за здобуті знання, активізуючи свою навчально-пізнавальну діяльність, самовдосконалюючись і саморозвиваючись при цьому. Серед компонентів готовності студентів природничих спеціальностей до екологічної самоосвіти суб'єктний компонент займає центральне місце і є основоположним для ефективного формування досліджуваного нами виду готовності [1].

Наші педагогічні дослідження, що проводились серед студентів п'яти українських університетів (Житомирський державний технологічний університет, Житомирський національний агроєкологічний університет, Київський національний університет будівництва і архітектури, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" і Національний університет "Києво-Могилянська академія") протягом 2010-2011 років вказують на вирішальну роль методів активізованого навчання на формування суб'єктного компоненту готовності майбутніх фахівців природничих спеціальностей до екологічної самоосвіти.

Відповідно до педагогічної технології, розробленої нами, серед студентів проводилося анкетування (запитання формувалися блоками, відповідно до кож-

ного компоненту готовності до екологічної самоосвіти) та цикл занять із застосування методів активізації навчальної діяльності.

Так, в одному із запитань, студентам пропонувалось відповісти: чи вважають вони себе екологічно свідомими особами. На що ми отримали стовідсотково позитивну відповідь. Наступне запитання стосувалося їхньої поведінки - чи оцінюють студенти свою поведінку як екологічно дружню за період свого навчання в університеті. Відповіді виявились не такими однозначними - 8 % студентів відповіли заперечно. А на запитання "Чи впливає Ваша екологічно дружня поведінка на поведінку оточуючих?" стверджувально відповіло лише 46 % опитаних, що є менше половини. Отже, думка про себе і результат власної поведінки та практичної діяльності виявились досить розбіжними у досліджуваному нами масиві студентів.

Одним із практичних завдань для тієї ж аудиторії студентів було назвати основні складові екологічної кризи людства, а після, в малих групах, провести аналіз однієї складової за такими пунктами:

- Де людство знаходиться зараз? (описати сучасний стан та ознаки екологічної проблеми);
- Куди ми прагнемо? (змодельовати стан, коли ця екологічна проблема відсутня, назвати індикатори такого стану);
- Як цього досягнути? (розробити стратегічний план дій);
- Що вже зараз робиться в цьому напрямі? (оцінити нагальну ситуацію).

Результати роботи в малих групах презентувались і обговорювались з усією групою. Представляючи свої роботи, студенти говорили про "абстрактне" людство, країни, що мають вирішувати екологічні проблеми і жодного разу не згадали про свою особисту роль в процесі вирішення екологічних питань. Нагадаємо, що напередодні, в своїх анкетах кожен зазначив, що вважає себе екологічно свідомим. Коли ж цим самим студентам запропонували змодельовати процес вирішення екологічної проблеми, то свою відповідальність вони перенесли на "когось" ігноруючи свою роль.

Висновки. Формування суб'єктного компоненту готовності майбутніх фахівців природничих спеціальностей до екологічної самоосвіти має важливе значення для їхньої якісної професійної підготовки, сприяє особистісному саморозвитку та є в руслі світової концепції екологічної освіти. Розроблена нами педагогічна технологія спрямована на активізацію навчальної діяльності студентів в своїй кінцевій меті сприяє формуванню суспільства сталого розвитку, а тому є актуальною для сьогодення й потребує поглиблених наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власюк О. Я. Завдання та принципи формування готовності до екологічної самоосвіти у майбутніх фахівців природничих спеціальностей // "Сучасні екологічно безпечні та енергетичні технології в природокористуванні" : Міжнародна науково-практична конференція: зб. тез доп. / Ред. кол. : А. М. Турай та ін. - Ч. 1. - КНУБА, 2011. - С. 75-76.
2. Власюк О. Я. Аналіз зарубіжного досвіду формування готовності студентів природничих спеціальностей до екологічної самоосвіти // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: науковий журнал. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - С. 122-126.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. - К. : Академвидав, 2004. - 352 с.
4. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М. Олійник. - Львів : Літопис, 2005. - 542 с.
5. Освітні технології: навчально-методичний посібник / [О. М. Пехота, А. З. Кітченко, О. М. Любарська та ін.] ; за ред. О. М. Пехоти. - К. : А. С. К., 2002. - 255 с.
6. Полат Є. С. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти / Педагогічна майстерність: хрестоматія: навч. посіб. / [упорядн. І. А. Зязюн, Н. Г.

Базилевич, Т. Г. Дмитренко та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. - К. : Вища шк., 2006. - С. 480-484.

7. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. - К.: Либідь, 2002. - 560 с.

8. Barkley E. F. Collaborative Learning Techniques : a handbook for college faculty / [E. F. Barkley, K. P. Cross, C. H. Major]. - Published by Jossey-Bass, 2005. -303 p.

9. Дікімлнор Д. Визначення екологічної освіти [Електронний ресурс] / Д. Дікімлнор, М. Мейра. - Назва з екрану. - Режим доступу: <http://collections.infocollections.org>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Воронова О.Ю.

На сучасному етапі реформування системи національної освіти в Україні пріоритетним завданням є підвищення професійної підготовки майбутніх педагогів, в тому числі фахівців дошкільного профілю. Адже рівень їх готовності до педагогічної діяльності позначається на успішності процесу навчання та виховання дітей дошкільного віку. Внесення змін до законодавства про обов'язковість дошкільної освіти означає підвищення інтересу з боку держави до формування особистості дитини, розвитку її творчих здібностей, набуттю нею соціального досвіду, вмінню перебувати в колективі (бути членом колективу, дотримуватися встановлених в ньому правил та водночас зберігати свою індивідуальність), що сприятиме психологічній підготовці дитини до майбутнього навчання в школі. Отже, у сучасних умовах, коли освіта набуває високого статусу вже зі своєї першої ланки - дошкільної, зростає роль педагога-вихователя. Це викликає потребу в підвищенні вимог до якості підготовки майбутніх вихователів.

Підготовку до педагогічної діяльності та готовність до неї на психолого-педагогічному рівні вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають з різних позицій: основи загальнопедагогічної підготовки та становлення професіоналізму особистості педагога (О.Абдулліна, В.Андрущенко, Ю.Бабанський, Г.Балл, А.Бойко, В.Володько, Н.Гузій, К.Дурай-Новакова, І.Зязюн, А. Кузьмінський, З.Курлянд, О.Мороз, В.Сластьонін та ін.); виявлення сутності й змісту формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності (О.Біда, Л.Кондрашова, М.Коць, Н.Кузьміна, С.Литвиненко, А.Ліненко та ін.); обґрунтування психологічної готовності педагогів до праці (М.Дьяченко, Л.Кандибович, П.Перепилиця, В.Рибалко та ін.); упровадження нових педагогічних технологій навчально-виховного процесу в закладах освіти (П.Автономов, І.Бех, А.Белкін, А.Вербицький, О.Дубасенюк, О.Падалка, О.Пехота, О.Пометун, С.Сисоева та ін.); становлення професіоналізму вихователя дошкільного навчального закладу (Л.Артемова, Г.Беленька, Р.Буре, О.Кононко, Т.Поніманська, С.Русова, Л.Семушина та ін.).

Мета представленої дослідження - проаналізувати та узагальнити різні теоретичні підходи, щодо психологічних особливостей формування готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності. Об'єкт дослідження - процес формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності. Предмет дослідження - психологічні особливості формування готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності.

Концепцію готовності до професійної діяльності розробляли як педагоги так і психологи. Не втратила дана проблема своєї актуальності й сьогодні. Таким чином, готовність до професійної діяльності є комплексною психолого-педагогічною проблемою, оскільки в основі будь-якої діяльності лежить готовність людини до її виконання. [1].

У психології цілий ряд робіт присвячено дослідженню професійної готовності майбутніх освітян. Вивченням даної проблеми займалися О.Балл, О.Бондаренко, К.Платонов, М.Савчин, С.Рубінштейн, Д.Узнадзе, Ф.Гоноболін, Н.Кузьміна, А.Щербаков та інші.